

Формула винаходу (корисної моделі)

1. Відповідно до [частини п'ятої](#) статті 6 Закону формула винаходу (корисної моделі) визначає обсяг правової охорони.

2. Відповідно до [частини восьмої](#) статті 12 Закону формула винаходу (корисної моделі) повинна виражати його (її) суть і бути викладена ясно та стисло.

3. Формула визнається такою, що виражає суть винаходу (корисної моделі), якщо вона містить сукупність його (її) суттєвих ознак, достатню для досягнення зазначеного заявником технічного результату.

4. Формула повинна базуватися на описі, тобто виражена формулою суть винаходу (корисної моделі) повинна бути розкрита заявником в описі, а визначений нею обсяг правової охорони повинен підтверджуватися наведеними в описі достовірними даними, зокрема прикладами здійснення заявленого винаходу (корисної моделі) з досягненням зазначеного в описі технічного результату.

5. Ознаки винаходу (корисної моделі) у формулі повинні бути викладені таким чином, щоб забезпечити можливість їх ідентифікації, тобто однозначного розуміння їх змісту фахівцем на основі відомого рівня техніки. За відсутності можливості ідентифікації ознаки така ознака не береться до уваги під час експертизи заявки.

Формула не повинна містити власних імен, у тому числі імені винахідника, вигаданих назв, фірмових (комерційних) найменувань, торговельних марок, аббревіатур, що не є загальноновживаними, слів «і т. д.», «патент» і подібних, які не відповідають цілям ідентифікації винаходу (корисної моделі).

6. Якщо заявка містить креслення, для кращого розуміння зв'язку зазначених у формулі ознак з їх зображеннями на кресленнях, у формулі допускається після зазначення певної ознаки проставляти в дужках позначення (переважно цифрове) відповідного елемента на кресленні.

7. Характеристика ознаки у формулі не може бути замінена посиланням на опис, креслення чи інший документ. Заміна ознаки посиланням на креслення допускається тільки в тих випадках, якщо ознаку неможливо виразити інакше. При цьому заявник повинен пояснити необхідність такої заміни в описі.

8. Ознаку винаходу (корисної моделі) слід характеризувати загальним поняттям, що виражає функцію, властивість тощо, яке охоплює різні окремі форми його реалізації, якщо саме ці характеристики, які містяться в загальному понятті, забезпечують у сукупності з іншими ознаками досягнення зазначеного заявником технічного результату.

Якщо таке поняття відсутнє або узагальнення не є можливим, воно може бути замінено ознаками, вираженими як альтернатива з урахуванням пунктів 19-21 цієї глави.

Ознака винаходу (корисної моделі) може бути виражена як альтернатива за умови, що така ознака в разі будь-якого зазначеного в альтернативі вибору у сукупності з іншими ознаками забезпечує досягнення того самого технічного результату.

9. Формула винаходу (корисної моделі) за своєю структурою може бути одноланковою чи багатоланковою і включати відповідно один або більше пунктів.

10. Одноланкова формула застосовується для характеристики одного винаходу (корисної моделі) або групи винаходів, заявлених як альтернатива, що характеризуються сукупністю суттєвих ознак, які не мають розвитку чи уточнення щодо окремих випадків виконання або використання винаходу (корисної моделі) чи винаходів групи. Отже,

одноланкова формула складається з одного незалежного пункту і не містить додаткових залежних пунктів.

11. Багатоланкова формула застосовується для характеристики одного винаходу (корисної моделі) з розвитком і/або уточненням сукупності його (її) ознак щодо окремих випадків виконання чи використання винаходу (корисної моделі) або для характеристики групи винаходів.

12. Багатоланкова формула, що характеризує один винахід (корисну модель), має один незалежний пункт і наступний (наступні) за ним один або декілька залежних пунктів.

13. Багатоланкова формула, що характеризує групу винаходів, має два або більше незалежних пунктів, кожен з яких характеризує один з винаходів групи. При цьому кожен незалежний пункт може мати один або більше підпорядкованих йому залежних пунктів.

14. Кожен незалежний пункт багатоланкової формули винаходу може характеризувати групу винаходів, заявлених як альтернатива.

15. Під час складання багатоланкової формули заявник повинен дотримуватися таких вимог:

незалежні пункти формули не повинні містити посилань на інші пункти, при цьому такі посилання допускаються в разі, якщо вони дають змогу викласти незалежний пункт без повторення в ньому повного змісту інших пунктів;

залежні пункти формули, наскільки це можливо і доцільно, групуються разом з тим незалежним пунктом, якому вони підпорядковані;

пункти багатоланкової формули нумеруються арабськими цифрами в порядку їх викладення, починаючи з «1».

16. Пункт формули складається, якщо це доцільно, з обмежувальної частини, яка включає ознаки винаходу (корисної моделі), які збігаються з ознаками найближчого аналога, у тому числі родове поняття, що характеризує призначення об'єкта, та відмітної частини, яка містить ознаки, що відрізняють винахід (корисну модель) від найближчого аналога.

Якщо винахід (корисна модель) має найближчий аналог, незалежний пункт формули поділяється на обмежувальну та відмітну частину.

Обмежувальна частина може складатися лише з родового поняття, яке характеризує призначення об'єкта.

Обмежувальна і відмітна частини пункту формули відокремлюються одна від одної виразом: «який (яка, яке) відрізняється тим, що...».

Поділ пункту формули на обмежувальну і відмітну частини не вимагається в разі, якщо внаслідок такого поділу погіршується ясність та стислість його змісту.

Без поділу формули на обмежувальну і відмітну частини може складатися формула, яка характеризує, зокрема:

індивідуальну сполуку;

штам мікроорганізму, культуру клітин рослини або тварини;

винахід, який полягає в об'єднанні відомих частин;

винахід (корисну модель), що не має найближчого аналога чи він не відомий заявнику.

17. Кожен пункт формули викладається одним реченням.

18. Незалежний пункт формули стосується лише однієї корисної моделі, або, як правило, одного винаходу.

Незалежний пункт формули не повинен характеризувати об'єкти різного виду (продукт і процес) чи сукупність об'єктів, кожен з яких має своє власне призначення, а зазначена сукупність не реалізує спільного призначення. При цьому допускається, щоб в одному незалежному пункті формули винаходу була охарактеризована група винаходів за умови, що вони є варіантами, які відрізняються ознаками, вираженими як альтернатива.

19. Незалежний пункт формули, який містить ознаки, виражені як альтернатива, вважається таким, що стосується одного винаходу (корисної моделі), якщо ці ознаки не є функціонально самостійними, а характеризують, зокрема, властивості функціонально самостійної ознаки (наприклад, розміри, геометричні форми, механічні або інші фізичні, хімічні, біологічні властивості). Функціонально самостійними ознаками є ознаки, які характеризують елементи, яким властива можливість виконання певної функції (наприклад, такими є вузол чи деталь пристрою, окрема дія або сукупність дій процесу, речовина, матеріал, пристосування, що використовується в процесі, інгредієнт композиції).

20. Застосування альтернативи для характеристики винаходу (групи винаходів) або корисної моделі в одному пункті формули допускається за умови, що це не порушує вимоги частини восьмої статті 12 Закону та пункту 2 цієї глави щодо ясності та стислості викладення формули. При цьому, порушенням зазначеної вимоги вважається, зокрема, викладення пункту формули таким чином, щоб вибір однієї з альтернативних ознак залежав від вибору, який зроблено щодо іншої ознаки.

21. У незалежний пункт формули повинна бути включена сукупність суттєвих ознак, достатня для досягнення технічного результату.

22. Під час складання незалежного пункту формули слід ураховувати, що сукупність суттєвих ознак, достатня для досягнення технічного результату, повинна бути виражена певним набором ознак, які властиві об'єкту винаходу (корисної моделі) та зазначені в главах 8-11 цього розділу. Використання замість ознак певного об'єкта лише даних про його експлуатаційні показники і споживчі властивості, ефектів та явищ, що мають місце при його здійсненні та/або використанні, не допускається.

23. До залежного пункту формули повинні бути включені ознаки, що розвивають чи уточнюють сукупність ознак, зазначену в незалежному пункті формули, у тому числі шляхом додання до цієї сукупності інших ознак та/або конкретизації зазначених ознак, та необхідні лише в окремих випадках виконання заявленого винаходу (корисної моделі) або його (її) використання.

24. Обмежувальна частина залежного пункту формули повинна включати родове поняття, що характеризує призначення винаходу (корисної моделі), викладене, як правило, у скороченому вигляді порівняно з тим, що наведений у незалежному пункті, і містити посилання на незалежний пункт та/або інший залежний пункт (пункти), якого (яких) він стосується.

25. Підпорядкованість залежних пунктів формули незалежному може бути безпосередньою та опосередкованою.

26. Безпосередня підпорядкованість залежного пункту формули незалежному застосовується в разі, якщо для характеристики заявленого винаходу (корисної моделі) в окремому випадку його виконання чи використання поряд з ознаками цього пункту необхідні лише ті ознаки, які зазначені в незалежному пункті.

27. Опосередкована підпорядкованість залежного пункту формули незалежному зазначається шляхом посилання на один або більше залежних пунктів і застосовується в

разі, якщо для характеристики винаходу (корисної моделі), крім ознак незалежного пункту формули, необхідні ще й ознаки одного чи декількох інших залежних пунктів формули.

28. У разі підпорядкованості залежного пункту формули декільком пунктам формули посилення на них зазначаються з використанням альтернативи, наприклад «за пунктом 1 або пунктом 2» або «за будь-яким із пунктів 1, 2, 4».

29. У залежному пункті формули поняття «пристрій (речовина, штам, спосіб тощо) за пунктом...» означає повний зміст пункту формули, на який посиляються, тобто розуміється сукупність усіх без винятку ознак, наведених в обмежувальній і відмітній частинах незалежного пункту, на який прямо або опосередковано посиляються.

Не допускається складання залежного пункту формули таким чином, що наслідком стає заміна або вилучення ознаки, що міститься в пункті, якому зазначений залежний пункт підпорядкований.